

### Posudek oponenta bakalářské práce

Problematika sociální a zdravotní péče v komunální sféře představuje nesporně jedno z badatelsky velmi vděčných a zajímavých témat. Je-li navíc sledováno z interdisciplinární pozice a spojuje-li v sobě postupy pomocných věd historických s metodami správní historie, historické demografie i dějin každodennosti, pak může být výsledkem takového studia velmi zajímavá sonda. Tento postup zvolila ve své práci *Hygienická prevence a dostupná zdravotní péče v Českých Budějovicích v letech 1868 – 1914* Barbora Jílková.

Po stručné úvodní kapitole, přibližující dostupnou literaturu i netištěné prameny, které měla k dispozici, přistupuje autorka k obecněji koncipované 2. kapitole své práce, pojaté v podstatě kompilativně. Zde ve třech kratších podkapitolách pojednává o vývoji zdravotní a hygienické péče v českých zemích od středověku do počátku první světové války se zvláštním zřetelem k situaci v Čechách. Hodnota této části práce spočívá ve snaze zasadit pozdější ryze českobudějovickou tematiku ze druhé poloviny 19. a počátku 20. století do širšího historického rámce, což vzhledem k dalšímu rozvržení práce nepůsobí neústrojně. K první podkapitole do roku 1348 bych navrhovala v části o středověkých špitálech drobné upřesnění v poznámce pod čarou o citace z edic ereckních knih pražského arcibiskupství a z vatikánských regest, kde se informace o nejstarších českých špitálech, byť nijak hojně, přece jen vyskytují. K následující podkapitole z let 1348 až 1740 přináší velmi zajímavé informace k této problematice např. Josef Macek v práci *Jagellonský věk v českých zemích, 3. (Města)*, na s. 119 – 168. V samém závěru této podkapitoly mohla autorka alespoň v poznámce upozornit na velmi zajímavou stálou expozici Národního muzea v Praze, která je umístěna v jednom z malostranských domů v Nerudově ulici a tvoří ji právě historická lékárna i s výrobnou léků. Ke třetí podkapitole z let 1740 až 1918 bych ráda podotkla jen tolik, že mne poněkud překvapila skutečnost, že se autorka takřka nezmiňuje o důležité úloze církevních správních institucí ve zdravotní a hygienické oblasti od tereziánské doby až do poloviny 19. století. V tomto období hlavní tíže dohledu, kontroly a statistické práce ležela na bedrech katolického duchovenstva a zejména vikariátních úřadů, které byly povinny spolupracovat s krajskými úřady, pro krajské lékaře pravidelně sestavovat hlášení o zdravotním stavu obyvatel, o porodech s pomocí zkoušených či nezkoušených babiček a také zpracovávat na základě matrik periodicky doplňované očkovací seznamy.

Velmi zajímavá je 3. kapitola o působnosti městských orgánů v této správní oblasti. Autorka zde prokázala, že se v dané problematice dokázala zorientovat a v logicky a soustavně pojatém přehledu nastínila hlavní mezníky ve vývoji hygieny a zdravotní péče v městském prostředí. V první podkapitole autorka nejprve pojednala o městských správních orgánech: zde by bylo třeba poněkud přesněji rozlišit a vysvětlit povinnosti, úkoly, kompetence a činnost *zdravotní rady* a *zdravotní komise*. Z autorčina výkladu není zcela jasné, který z orgánů měl funkci primární a který sekundární, který byl orgánem poradním a který výkonným, komu byly tyto orgány podřízeny a komu naopak nadřazen. Domnívám se, že i vysvětlení rozdílu mezi *řádými* a *mimořádnými schůzemi* těchto dvou orgánů není dostatečně pregnantní. Alespoň v poznámce mělo být vysvětleno, proč vůbec bylo třeba mimořádné schůze svolávat, kým a za jakých okolností byly svolávány a co zhruba řešily. Druhá podkapitola o vývoji nemocniční péče v Českých Budějovicích je opět pojata kompilativně, přesto patří k nejzdařilejším částem práce. V přehledné a srozumitelné formě

přináší základní přehled o vývoji budějovických nemocničních zařízení od počátku 19. století až do roku 1914. Totéž vzásadě platí i o podkapitole třetí o hygieně v Českých Budějovicích.

Vlastní jádro práce pak tvoří 4. kapitola o historii zdravotní péče v Českých Budějovicích v letech 1868 až 1914. Zde autorka zúročila především výsledky svého samostatného průzkumu v dostupném archivním materiálu z této doby. V podkapitolách o lékařích a zdravotnickém personálu, o vzájemné součinnosti lékařů s městskou radou při kodifikaci podoby zdravotně-hygienické péče a správy ve městě a v podkapitole o zdravotním a hygienickém dozoru nad jedním z nejdůležitějších městských podniků – jatkami – přináší řadu cenných a mnohdy dosud neznámých informací, které umožňují si vytvořit představu o fungování zdravotní péče, hygienického dohledu i jejich kontroly v době od prosincové ústavy do začátku první světové války na území města Českých Budějovic.

Poslední částí práce je závěrečné shrnutí, v němž se dle mého názoru mohla autorka poněkud více rozepsat – na příklad o dopadech učiněných opatření na běžný život obyvatel Českých Budějovic a jejich venkovského zázemí, o vlivu zdravotně-hygienické správy na vývoj nemocnosti či úmrtnosti anebo o naznačených střetech mezi správou zdravotně-hygienickou a živnostenskou. Nicméně i v předložené podobě přináší práce Barbory Jílkové pečlivé a svědomité zpracování zvoleného tématu.

Jen velmi stručnou poznámku na závěr ke zvolené podobě příloh. V případě seznamu použitých pramenů bych asi volila poněkud přehlednější uspořádání, na příklad stažení několika inventárních čísel a signatur, uložených ve stejném kartonu, do jedné citace. V případě seznamu použité literatury by působilo lépe, pokud by citované práce byly seřazeny abecedně podle příjmení svých autorů. Velmi zajímavá je příloha fotografická. Soupis vybraného archivního materiálu se zdravotní tematikou by byl přehlednější a působil by profesionálněji, kdyby jej autorka sestavila do podoby tabulky.

Úprava práce je promyšlená a je z ní patrné, že autorka o podobě své studie přemýšlela. Bohužel je škoda, že – patrně v závěrečném chvatu – poněkud „upozadila“ některá základní mluvnická pravidla českého jazyka a že neodstranila také některé nepěkné překlepy (např. s. 7 – Pavel Klobasa místo správného příjmení Koblasa apod.).

Bakalářskou práci Barbory Jílkové považuji za zdařilou, proto ji doporučuji k obhajobě a vzhledem k jejím nesporným badatelským kvalitám ji navrhuji ohodnotit stupněm v ý b o r n ě .

Mgr. Lenka Martínková, Ph.D.

*Martínková*

České Budějovice 20. května 2008